

BUDA-PESTA

27 Augustu st. v.
8 Septemvre st. n.

Va eși joi'a și duminică.

Redacțiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 64

ANULU XIV.
1878.

Pretulu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

A R I O N.

— De L. Tieck. —

Arion plutesce pe undele line,
Pré scump'a sa tiera dorindu a vedé,
Si nai'a împinsa de vânturi marine
Pe neted'a fația voiosu lunecá.

Elu blând'a-aurora cu dragu admiréza;
Matrozii, privindu-lu, în taina șioptescu,
Comorile sale poftindu, conspiréza,
Si toti a lui mórte din sufletu dorescu.

Arion observa ascuns'a dorinția
Si 'ntrég'a-i avere le-o dá bucurosu;
Elu plânge, suspina, c'a sortii vointia
Opresce noroculu de-a-i ride voiosu.

Dar crud'a sa mórte erá destinata,
Câci crim'a printr'ens'a ascuns'a erá.
În marea adênca l'asvêrle îndata:
Iér nai'a departe pe unde sburá.

Si singura lir'a luat'a cu sine,
Ce-i gata sè scape din bratu-i plapându;
În sinulu prapastii de valuri marine
A sa veselía dispere 'n curêndu.

Dar totusi lovesce în strun' auría,
Încátu totu abisulu resuna voiosu,
Si 'n locu sè se lupte cu und'a nería,
Cu tonuri sonóre elu cânta duiosu:

„Suna, suna, lir'a mea!
În oceanulu fiorosu

Eu me simtu mai curajosu.
Chiar acum de voi muri,
Scopulu nu mi-lu voiu gresî.

Iéta, mórte, am venitu!
Dar pe mine vocea ta
Nu me póte 'nspaimêntá,
Câci eu traiulu mi-am traitu.

Valulu me ridica 'n sus;
Dar îndata jos sub unde,
În abisuri multu profunde
Plutitorulu va fi dusu.“

Si cântulu în giuru-i cu farmecu strabate
Si 'n valuri petrunde cu dulce fioru;
Fiintiele mării din somnu deșteptate
Spre magic'a voce alérge cu doru.

Din negrele-abisuri fapturi, ce 'nspaimênta,
Spre bardulu mistericu se 'ndrépta sarindu.
Tritonii fantasticu în cete s'avênta,
Alu mării sinu umedu cu verde vapsindu.

Si undele jóca. Voiosu pestii salta;
De-atunci de când Venus din unde-a esitu,
Asíá încântare cerésca, inalta,
În lumea marina chiar nu s'a ivitu.

Arion privesce cuprinsu de mirare,
Cu tonuri duióse în valuri cântându;

Dar iéta! unu delfinu îlu duce 'n spinare,
Elu veselu în córde lovesce ridiéndu.

Si pestele mării silitu cá sè-lu duca,
Spre mass'a stâncósa se 'ndrépta mereu;
Arion îndata pe-o stâncă apuca,
Si-adêncu multîumesce luntrasîului seu.

La tîermu îngenunche. Pe dîei adoréza,
Cà elu chiar din mórte a fost mântuitu.
În viscole bardulu ori când triumféza;
De rele, de mórte elu nu-i bântuitu.

A. B.

Cursu elementaru de istori'a literatu- rei române.

(Urmare.)

În prefaç'ia Lexiconului, dupa ce aréta că înca ca studentu în strainetate se ocupá adunându cuvinte pentru Dicçionariu, cu scopu ca întorcêndu-se acasa sè se întîléga cu altii mai procopsiti, elu adauge : „Înse altmintrea a hotaritu ursit'a; càci precum neguçiatoriulu, ce plutindu de peste mări, tocmai când va sè abata la malu, rapitu fiindu de naprasnic'a vigelia si vènturi nesilnice, se trediesce aruncatu înapoi, cu multe sute de miluri, la nesce ostrove necunoscute; asiá si eu! abiá calcai stramosiesculu pamêntu, când întimpinându-me tóte împotrivelele, fui silitu iérasu a me îstrainá; ba ca cum asiú dice a merge de voia buna în urgía, fui silitu în urma a me asiedíá în tíera straina, întru care nemernicia

Maritata si totusi fara barbatu.

— Romanu americanu, de Mrs. May Agnes Fleming. —

(Urmare.)

Capitululu VII.

La Sanct Georg Hanover Square.

Pe când birj'a duraiá pe strad'a Bloomsbury, chiar resariá sórele. Ulrich a gustatu arare ori în viét'ia sa unu astfel de spectaclu, càci între micidele dureri ale Rosannei se numerá si aceea d'a-lu sculá deminét'ia înainte de optu óre. Acum înse elu priviá la lustrulu auríu alu resaritului cam cu aceea simtîre, cu care unu acusatú privesce tribunalulu seu, astep-tându decidíatórea sentint'ia : „culpabilu“ séu „neculpabilu.“

Fetit'ia totu dormiá, suridiéndu dulce cá unu ângerasîu.

Ulrich intrá în casa cu ânima durerósa. Hornariulu chiar atunci se coboriá pe trepte în jos fluerându, iéra calciunariulu deschise boltit'ia sa; ambii îlu priviau si se mirau de pachetulu ce-lu purtá în bratie.

Se întîielege, cá Rosanna erá sculata, ea de comunu se sculá în reversatulú díorilor. Ulrich strinse

me aflu pâna acum.“ Asiá plângeá Budai-Deleanu pe la 1815, colegu în sciint'ia si suferint'ia a nemuritorilor barbati, Clain, Sîncai, Maioru etc.

Operile Budaiane sînt parte limbistice, parte istorice, parte statistice si dramatice si anume : a) „Lexiconu românescu-nemtiescu si nemtiescu-românescu“, alcatuitu de Ioanu Budai chesaro-craesculu sfetnicu la judetiulu nemesilor în Leovu. Tomulu I ce cuprinde în sine „Lexiconulu românescu nemtiescu.“ Opu de mare important'ia pentru filologii Români. b) „Temeiurile Gramaticii românesci.“ c) „Dascalulu Românescu pentru Temeiurile gramaticii românesci“, tom. I. Este unu dialogu între Dascalulu si Diaculu asupra temeiuilor gramaticii românesci. d) „Temeiurile gramaticii limbei românesci“, scrise în limb'a latina în Leopoli la 1812. Potu dice, una din cele mai bune lucrári gramaticale ce posedámu pâna astadi. e) „Despre originea popórelor Transilvaniei“, comentatiune cu note si observatiuni istorico-critice. Tratéza de Agathirsi, de Geti, Daci, Huni, Feni. De Slavi. Dacia înainte si dupa Traianu. Huni, Avari, Longobardi, Gepidi sub Unguri pâna la anulu 1699. f) „Despre originea popórelor Daciei.“ Despre Thraci, Daci, Geti si Slaveni. Pe Daci i crede de origine slavica, opiniune combatuta astadi si de slavistulu Schafarik. Despre originea Secuilor. Despre originea Sasilor, unde combate cu multa eruditiune autenticitatea privilegiulu An-

din dinti si deschise us'a locuint'iei sale. Odata totu trebuia sè se petréca acea ce-i erá destinatu si pentru ce nu chiar acum?

Déca Miss Mason în cele dóue-dieci si patru de óre ale dilei erá reu dispusa, apoi acuma se aflá tocmai în umórea cea mai rea. Façi'a ei palida pareá ca din o pétra taiata, buzele ei erau incremenite, întrég'a-i faptura se vedea mai încretita de câtu de comunu. Chiar si unu erou ar fi trebuitu sè tremure înainte privirii ei nimicitóre, cu care întimpiná pe Ulrich. Se 'ntîielege, cá dènsulu erá palidu, cauza mai multa, ca Rosanna sè privésca rece acusi la elu acusi la pachetu.

Érasi strinse elu din dinti si aruncá shawlulu la o parte. De esti silitu a sari peste unu abisu, închide dia ochi si-ti însuffla curagiu, fric'a si tortur'a vor disparé în graba. Elu aruncá shawlulu la o parte, si iéta fetit'ia dormitânda se aflá înaintea Rosannei.

— Ulrich!

Numai unu cuvêntu, — înse în ce tonu! Cu asiá voce putea Napoleon sè-si aduca aminte pe Sânta Helena de nenorocirea sa si sè eschiamé : „Waterloo!“

— Nu e alu meu, Rosanno, îti juru! — dise Ulrich, — crede-me, cá numai înainte de dóue óre o vedíu prima-óra.

dreanu. g) „Despre originea Românilor.“ „Despre originea Ungurilor“, aréta afinitatea limbii ungueresci cu cea fina. h) „Despre unirea celor trei națiuni ale Transilvaniei.“ i) „Éta cum a si descrié pe Unguri“, ací se tracté dia si despre Secui si despre Sasi. k) „Ungurii n'au cuprinsu Transilvani'a cu puterea armelor“, in cari autoriulu apera „Supplicem libellum“; combate pe Eder. l) „Ciganiad'a séu Tabar'a Ciganilor“, Poemationu iroi-comico-satiricu, alcatuitu in dóue-spre-díece cântece de maestrulu cântaretîu Leonachi Dianeu, imbogatitu cu multe însemnări si bagări de séma critice, filosofice, istorice, filologice si teologice de càtra Mitru Perea si s'a datu afara la piramida. m) „Trei Viteji“ (totu Cigani) poema in versuri sta in legatura cu „Ciganiad'a“ si n) „Menetmii séu fratii gemeni“ bucata teatrala.

Aceste sînt operele manuscripte ale lui Budai-Deleanu ce se afla in bibliotec'a centrala din Bucuresci. Dlu Cipariu ne spune, cà Budai pe la 1821 aveá de cugetu sè scotiá unu diariu românescu in Leopoli. Diariulu nu pare a fi iesítu. Dlu Cipariu aveá înainte de revolutiunea dela 1848 unu esemplariu din prospectulu acelu diariu tiparitu cu litere ciriliane in Leopoli.

76. *Demetriu Cichindealu*, primul fabulistu alu Românilor (1775 — 1818) este nascutu in Banatulu Timisórei in satulu Becichereculu micu pe la 1775, in secolulu celu mare alu triumfului asupra despotismului. Primele cunoscintie

le-a primitu in sinulu familiei sale, iéra sciintiele mai inalte precum filosofi'a, profunditatea si universalitatea in sciintie credemu a si le fi câstigatu mai multu numai pe cale privata si prin diligintia propria, de càtu in școle pentru cari i lipsiau si mijlócele de întretinere si permissiunea de a le frecuentá ca Românu.

Cichindealu întielegêndu inca din juneti'a sa, cà viitorulu unui poporu depinde dela gradulu intelectualitátií lui, întocmai ca viitoriulu individulu dela educatiunea lui primaria, si spre scopulu acesta in prim'a linia Românií au neccesitate de invetiatori poporali; isi consacrà dara tóta vieti'a sa pentru carier'a invetiatorésca, pe càtu de frumoasa pe atâtu si de grea, parte pentru a încuragiá pe altii sè-i urmedie pe acésta cariera, parte spre a conlucrá ênsusi la crescerea unei generatiuni nóue, inteligente si capabile pentru missiunea sa. Cichindealu fu dara invetiatoru mai ântâiu, dice Eliade, la Berecesu, dupa aceea in Belintiu, de unde se întórse mai târdiu in asemenea functiune in loculu nascerei sale Becichereculu-micu.

Resultatele si durat'a activitátií lui Cichindealu, ca invetiatoru poporalu sînt acoperite in acelasi velu de uitare istorica, care acopere mai întrég'a lui vietiá. Greutátile cu cari avea sè se lupte pe acestu terenu erau nenumerate; unu singuru individuu, ori càtu sè-si fía încordatu puterile pe lânga zelulu celu mai

— Pe acést'a, se póte, — dar pe muma sa?

— Si pe muma sa numai înainte de trei septemâni am vediut'o prima-óra, Ddieule! cum poti sè suspitionedi pe cineva astfel fàra ai lasá timpu sè dea desluciri. Eu întru adeveru nu am vediutu copil'a pâna ce înainte cu dóue óre mi s'a împusu a o primí; ér pe muma sa, déca întru adeveru aceea e mum'a, o vediui prima óra înainte cu trei septemâni in Lincolnshire.

— Si totusi aduci fetiti'a acasa? Nefericitule, tu omu pierdutu, cugeti cà eu voi crede acésta istoria?

— Speru, cà vei crede adeverulu. Nu me privi ca unu Gorgon, ci ia fetiti'a dela mine, sè încuiu usi'a si sè-ti povestescu tóta istori'a. Iéta, pare cà se destépta.

Miss Mason luá fetiti'a. Achilles avea unu locu vulnerabilu in calcâiu, Miss Mason avea unulu asemenea in ânima; — o fetitiá gasi calea spre ânima. Cu finetiá admirabila luá ea shawlulu indian si o priviá cu curiositate.

Fetiti'a își deschise ochii vèneti si priviá surprinsa in giurulu seu. Erá fiinti'a cea mai placuta din lume, o baiata de siepte patrare de anu, cu trasaturi fine, peru cretiu auríu, si ochii vèneti întunecosi, limpedi ca cristalulu. Ea avea niste îmbracaminte finu

brodate, de metasa vènetá si unu lantiu de auru cu medailon. Curiositatea învinse tóte celelalte simtîri in ânim'a Rosannei, chiar si indignatiunea feciorésca a ei.

— Pentru Ddieu, Ulrich, de unde ai adusu fetiti'a acésta, si acui e?

— Nu sciu. Nu sciu nici cum o chiama, nici etatea ei. Totu ce-mi este cunoscutu, iti voiu împartesí acum îndata. Primesce înse mai ântâi aceste lucruri spre conservare, — continuá elu si i predede unu portfoiu, — ací sînt o suta de pundi si unu ânelu, mum'a fetitiiei mi le-a datu. Ce te uiti asiá, Rosanno, Miss Lyndilh e o dama înnalta.

— Miss Lyndilh! — eschiamà Rosanna, — cugetu cà vorbesci despre mam'a fetitiiei?

— Da, si déca nu me întielegi, nu e vin'a mea. Întrég'a istoria dela începutu pâna la fine e misteriósa si-mi revóca in memoria mai multu o drama din teatrulu Britania, decátu unu episoduu din vieti'a de tóte dílele.

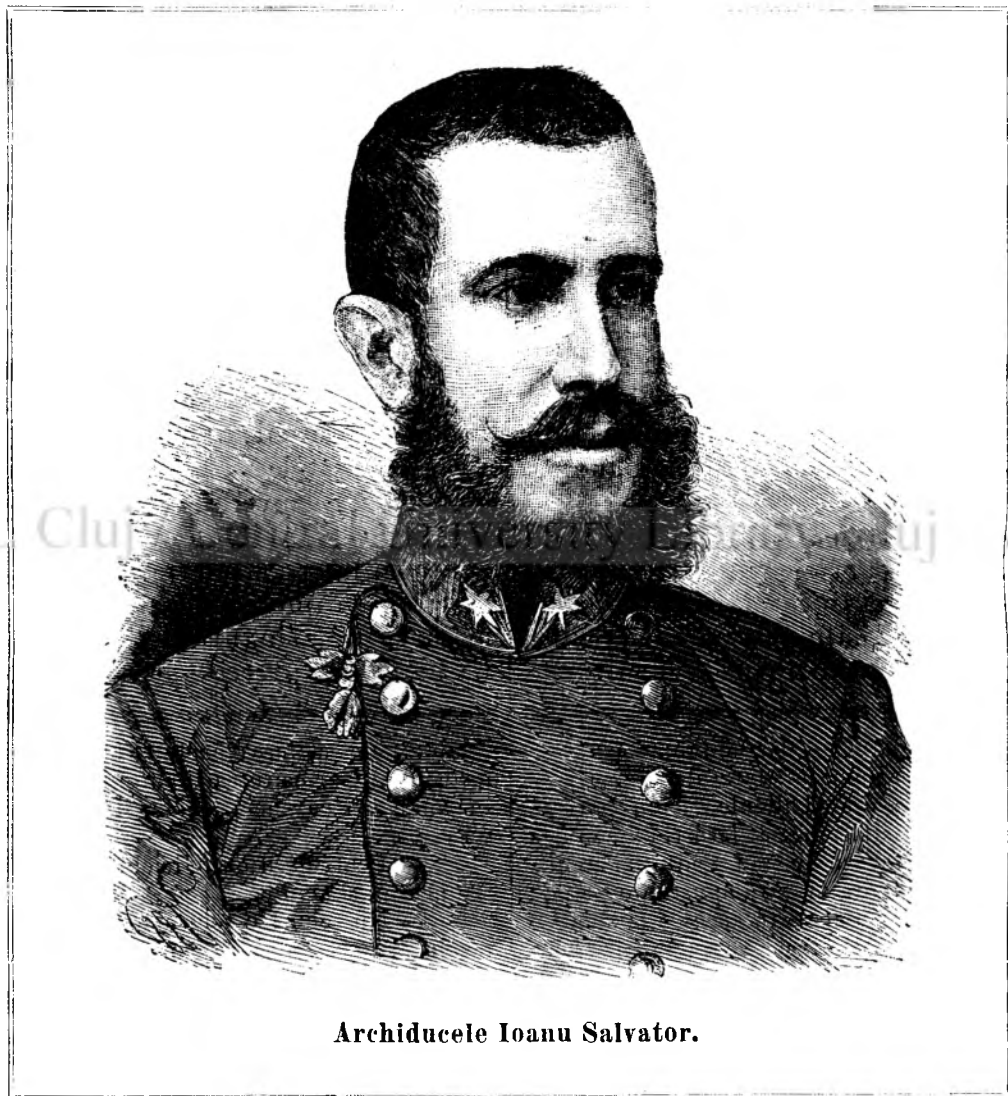
Si pâna când ea priviá fetiti'a in bratiele sale, Ulrich începù a relatá evenimentele din 25 martiu.

(Va urmá.)

ferbinte, nu erá în stare sè ajunga la limanulu dorintielor. Cichindealu inse a adoperatu a se apropiá de elu. Isolatu de tóte pàrtile, persecutatu de straini, cari nu puteau vedé cu ochi buni avêntulu ce se prepará printre Români, Cichindealu se îngriji de timpuriu de unu nou espediente, care-i promitea înaintare mai usióra si succesu îmbucuratoru; — sciindu pré bine, cà la unu poporu ce se afla inca în statulu naturalu, religiunea are cea mai mare influintã asupra ânimei omenesci, imblân-

tiésza înfiintãrea unei preparandíe române în Aradu pentru crescerea învetiatorilor satesci, cari sè latíesca instructiunea elementaria prin comunele române. Dupa restabilirea pazei generale în Europ'a, scól'a menționata a si începutu a funcționá. Primii professori ai acelu institutu naționalu a fost Paulu Jorgoviciu, nepotulu renumitulu autoru alu „observatiunilor despre limb'a românésca“, Constantin Loga Diaconoviciu, Ioanu Mihutiú si Demetriu Cichindealu fundatorulu acelu institutu. Ei

Archiducele Ioanu Salvator.

diesce caracterulu feroce, curatíesce moravurile si face pe omu acceptabilu pentru învetiaturile mai înalte, ce erá mai naturalu de câtu a împreună carier'a învetiátorésca cu cea preotiésca, cari ambele în sine sînt numai dóue forme diverse ale aceleasi misiuni?!

În anulu 1812 îperatulu Franciscu I, recunoscêndu marile sacrificie, aduse de Români pentru esistintí'a imperiului si a dinastiei, emite o ordinatiune, prin care se încuviin-

erau barbatii chiamati a inaugurá o era nouu la poporulu românú, si ei au respunsu pe de plinu chiamárii lor. Cichindealu a tîenutu pre parandi'a aradana la culmea misiunii sale.

Activitatea literaria a lui Cichindealu pâna la înfiintãrea preparandiei aradane, consista în scrierile sale.

(Va urmá.)

George Popescu.

S A Z O N E.

Calindarul septymanei.

Dumin.	27	8	F. 12 d. R. c. p. Pimen.
Luni	28	9	c. p. Moisi Arap, c. ma. Irina.
Marti	29	10	Taiarea cap. pr. Ioan Botez.
Mercuri	30	11	ss. pp. Alesandru, Ioan, Paul.
Joi	31	12	pun. briului Maicii Dlui.
Vineri	1	13	Incep. indic. c. p. Simeon.
Samb.	2	14	ss. mm. Mamant, Diomid, Iulian.

Plecarea la resboiu.

— Aradu în 29 aug. —

(3000 de ostasi, cei mai multi români, plăca la resboiu, — totu Aradulu emoționatu, — scene petrundiătoare. — orchestrulu pompiilor, — unu caosu neîndatinatu, — când uita românulu de necasu, — doine ocazionale ale ostasiului român, — fraternisarea soldatilor, — scene triste de adio, — miresele parasite, — secsulu femeiescu în genuinitatea sa, — lamur'a armatei primadata în resboiu. — regimentulu „Kussevics“ a trei'a ora în focu în intervalu scurtu, — donuri din toate părțile, — momentul de despartire, — „Hodie tibi eras mihi!“)

În tîer'a 'n care plecu eu,
Nu-i nici ierba nu-i nici grâu,
Numai sânge pâna 'n brâu.“

Mobilizarea regimentului alu 33-lea „Br. Kusseviciu“ care se recrutéza din orasiulu si comitatulu Aradului, cu dîu'a de adi s'a completatu. Mai septymân'a trecuta a pornitu din Budapesta grosulu regimentului, ier adi a pornitu din Aradu restulu de 12 companii în numeru peste 3000 de feciori, pentru că sè se întálnésca la Esecu cu confratii lor, de unde apoi toti se ducu în Bosnia.

Regimentulu acesta este in parte precâmpenitóre compusu din feciori români.

Se afla înse unu numeru micu de unguri, nemti, ba chiar si câti-va sèrbi între ei.

Ni putemu imaginá profund'a interesare cu care a petrecutu locuitorii orasiului si ai comitatului acestu actu momentosu, dar nici pe departe nu putemu avé ideia de tristulu mosaicu alu scenelor care de care mai petrundiătoare, care de care mai sfasiatóre de inima, ce tiénea în încordata emoțiune întrég'a poporatiunea Aradului în faci'a aspectului ostasilor nostri.

Dupa amédi la 5 ore a plecatu primulu transportu de 900, ér ceialalti sér'a la 11 ore. Fiind că orchestrulu regimentului nu érá la Aradu, cetatienii orasiului a pusu la dispositiunea comandai orchestrulu uniformatu si bine instruitu alu pompierilor din locu. În frunte cu acestu orchestru musicalu si cu oficerii calare a pornitu din fortaretia trup'a câtra gara. Sgomotulu cu care érá împreunatu acestu marsiu nu se póte descrie.

În sunetele muziceii se mestecau eschiamatîunile de vivate si de adio a locuitorilor, mai strigatele si chiuiturile soldatilor învapaiati de vinu si emoționati de durere; în grupe diferite se audieau cântându doine melancolice românesci, cari faceau adeverat'a caracteristica a actului ce se petrece; mai încolo în alta grupa feciorii magiari intonau câtu i tiénea gâtlegiulu; dupa ei veniau nemtii cu cântecele lor jalnice-monotóne. Apoi tob'a, signalulu trompetei, tóte aces-

tea la olalta se contopiau într'unu caosu cu totulu neîndatinatu.

Érá de totu caracteristica purtarea feciorilor români. Pe când music'a jucá piese unguresci si nemtîesci, feciorii nostri neatinsi de accentele straine cântau cu doiosia doinele lor de pe acasa.

Iéta câteva câte din audiu mi le-am pututu notá!

Capitane, capitane,
Nu ne tiéne 'ntre catane,
Câ ne dóre reu la peptu
De pusca si panganetu!

De când plugulu l'am lasatu,
N'am aratu si n'am sapatu,
Pâne móle n'am mâncatu,
Numai prifontulu uscatu,
Far' o sfarima de sare,
Si framéntatu sub picíóre.

În tîer'a 'n care plecu eu,
Nu-i nici ierba nu-i nici grâu,
Numai sânge pâna 'n brâu.

De odata suná din orchestru o hora românésca! Sè fi auditu chiuituri si siueraturi, câtu érá de lungu conductulu. Tóta ostasimea si-a schimbatu colórea trista de mai nainte. Acuma se vedea într'adeveru că e regimentu românescu care plăca la resboiu. Sermanii baeti, ei au uitatu pe unu momentu tóte necasurile. Alcum între feciorii de diferite nationalitati în aces-tea momente de suprema solenitate domniá cea mai intima fraternisare. „Frate“, „Testvér“ si „Bruder“ erau cuvintele de agraire între soldati fara deosebire de nationalitate si de siarge. Toti simtíeau că sînt supusi la aceiasi sórte si că în faci'a inamicului încéta ur'a nationala.

Impressiunea ce facea aspectulu acestui marsiu érá dintre cele mai rari de care simte inim'a omului. Fia-care fecioru își avea parintii, séu fratii, surorile, nevést'a cu baietii séu celu puçinu amiciei si cunoscutii pe lînga sine, cari îlu petreceau pâna la gara. Între acestia apoi se desfasîurau cele mai sguduitóre scene. Sositi la gara, s'au începutu în tóte părțile esundarea simtiemintelor de adio.

Ici stringea la peptulu seu feciorulu pe tata, pe mama, nevést'a, séu chiar pe adorat'a si nefericit'a sa mîrésa; (Ací trebue sè însemnu, că nici odata n'au fost atâti fidantîati în Aradu ca tocmai în acésta véra nefericita si cei mai multi dintre miri sînt soldati în reserva chiamati acum la arme!) colo unu ostasiutata, aredicá pe bratiéle sale baetulu seu abia de câteva luni, care în ignorantî'a sa inocenta zimbiá cu dulce în faci'a tatalui acarui inima érá plina de durerea despartirii.

Stânca de pétra trebue sè fi cá sè remâni nemîscatu de atát'a tragedia reala!

Se si vedea pe faci'a tuturora impressiunile jalnice. Nu a remasu unu ochiu uscatu. În tóte părțile n'audieai decátu voci tîmpite de durere, suspine profunde; ér ochiulu nu vedea decátu scene mute de despartire.

Tóte regulele de eticheta punéndu la o parte, damele cele mai elegante fluturau batist'a înundata în lacrimi câtra feciori, ele nu puteau ascunde sírôiele de lacrimi ce versau pentru îndepartarea amicilor de casa séu numai chiar a cunoscutilor stimatori ai familielor lor.

Tóte regulele reci si seci de conventiune se nimicescu în faci'a unui actu atâtu de momentosu alu inimei, — fia dîsu spre laud'a fragedîmei si tendretiei secsului femeiescu.

Dar nici cã se putea altfel închipuí unu evenimentu — primul evenimentu de acésta natura. Fíii, fratii, consoçii, mirii, amicii isi luara remasu bunu dóra pentru totu-de-una dela cei ce li sînt mai scumpi, mai iubiti în lume! Acuma prima-data s'a simtítu în tóta vigórea sa ímplacabil'a lege de obligamêntu militaru universalu. Inteligintia, voluntarii si alti juni de frumóse sperantie faceau pâna eri numai lustrulu, parad'a armatei nóstre. Imperativ'a voce alui Marte a sunatu chiamându pe toti fíii sei de o potriua la arme! Tabloulu e gata.

Mobilisarea regimentului „Kussevics“ ne surprinse cu atâtu mai tare, cãci nu se presupunea cã acestu regimentu care la Solferino fu teribilu decimatu si apoi la Königgrätz mai de totu nimicitu, care fiind cã nici într'unu resboiu n'a audítu signalulu de „retiratu“ a versatu sânge ca puçine regimente ale armatei nóstre, acum érași sê fia chiamatu pe câmpulu de resboiu, sê între în focu!

Se întielege, cã feciorii nostri fura formalu coplesiti de daruri de tóte categoriele, mîncãri, beuturi, tigãri, articule de suvenire si bani se împartieau pe întrecute între ostasi.

În fine sosi momentulu de despartire. Încã o îmbrãçisare, o ferbinte stringere de mîna si signalulu „fiti atenti!“ resunându, lungulu trenu siúierându plecã, la 11 óre nóptea. Miile de ómeni cari erau îndesuiti la gara isbucnira în vivate de cari se cutreierã gar'a. Tóte batistele, tóte palarielile fluturându se ardicara în aeru, facêndu semnu de adio feciorilor nostri. „Adio Aradu!“ resunã din vagóne. „Traiesca soldatii nostri!“ „Dieu ve pórté în pace!“ „La revedere!“ sunã din publicu.

Stradele orasiului tóta nóptea erau pline de publiculu agitatu si emoçionatu. Nu se audiea decãtu esclãmãri de compatimire pentru fíii pe cari îi considerau de perduti.

Unic'a mîngaiere — trista si debila mîngaiere pentru cei ce s'au dusu si pentru cei lasati acasa cã toti cetatienii sînt supusi aceleiasi sórte.

„Hodie tibi cras mihi!“

Georgitia.

Archiducele Ioanu Salvator.

— La portretulu de pe pagin'a 412. —

Scirile cari sosescu din Bosnia, nu ni aducu nici o noutate mai importanta. Precum se vede, acuma e o pauza pe câmpulu de resboiu. Trupele de ocupatiune austro-ungare astépta sosirea ajutorului pornitu de acasa. Philipovicu stã la Seraievo, Jovanovicu la Mostar si Szapãry la Doboi, acestu din urma numai cu ruin'a óstei sale. Acést'a e situatiunea!

Usãmu de acestu momentu alu pausei, spre a publicã portretulu unuia din sub-comandanti. Acést'a e archiducele Ioanu Salvator.

Numele lui completu e : Maria Iosif Ioanu Ferdinand Baltasar Ludovicu Gonzaga Petru Alesandru Zenobiu Antoniu Nepomucu Ioanu Salvator, principe de Toscana. E fratele lui Ferdinand IV mare-principe de Toscana. Nascutu la 25 nov. 1852.

De si tineru, are deja unu nume bunu ca militar ; si nu numai cu sabi'a, dar si cu condeiulu a datu proba de talentulu seu. În resboiulu actualu elu a condusu avantgard'a lui Philipovicu, care a intratu în Bosnia. Se vorbesce si aceea, cã înfintându-se o secundo-genitura austriaca în Bosnia, archiducele Salvator ar fi alesu spre a îndepliní acésta missiune.

P u n c i u.

Copilasiulu : Mama! Dã-mi unu guleru de auru si cumpera-mi o sabia. Asiú vré sê fiu generalu si sê ocupu Bosnia.

Mam'a : Ce secaturi mai vorbesci, fetulu meu! Tu nu scii nici sê umbli.

Copilasiulu : Ba sciu, mama, chiar sê si — fugu.

Buletinu din Bosnia :

— Perduramu 10 ómeni, 20 de urechi si 14 nasuri.

O baletista se plânge medicului, cã din ce în ce devine mai corpolenta.

— Scii ceva mijlocu în contra acestui reu? — întrebã ea.

— Sciu, dar nu-lu vei primí.

— Ce-i?

— Cã în viitoru sê traiesci numai din — léfta dtale.

Literatura si arti.

„Ithalo.“ Acést'a e titlulu unei poeme, cu care talentatulu nostru poetu si colaboratoru alu „Familiei“, dlu Al. A. Macedonschi, înavutí de curêndu literatur'a romãna. Ca tóte lucrãrile autorului, asiã si productulu acesta esceléza prin o fantasía bogata, versificatiune usióra si limba eleganta; în deosebi descrierile sînt fórté reesite.

Din „Caderea Plevnei“ séu „Liberarea crestinetãtii“, poema în 6 cãnturi de dlu G. Al. Zamfírol, a esítu cãntulu alu doile, care e însotítu si de traducere francesã. Acestu cãntecu descrie adunarea óstei romãne. Ne pare reu, cã spaciulu nu ne iérta a reproduce câte-va pagine. De odata cu acestu cãntecu a aparutu si celu d'ântãiu în editiune a dóu'a, asemenea si cu tecstu francesu. Traducerea ambelor cãnturi e facuta în prosã.

Manualu pentru cur'a cu struguri. Sub acestu titlu va aparé în curêndu la Bucuresci o carte interesanta, de dr. N. Garoflid.

Carti scolare din Romãni'a : „Cursu elementaru de aritmetica“ cu mici deprinderi de raçionamentu, pentru șcólele primare si I secundara de D. Mirescu, professoru la gimnasiulu „Lazaru“ din Bucuresci; pretiulu 1 leu 50 b. — „Gramatica francesã“, etimologia si sintassa, de Fr. Damé. — „Elemente de caligrafia“, de B. Stefanescu. — „Elemente de aritmetica“, pentru usulu claselor liceale, de D. Petrescu, professoru la universitate. — „Aritmetica“, pentru clasele III si IV primare, de D. V. Gherges, professoru la gimnasiulu din Galati. — „Geografiã Romãniei si a tîerilor locuite de Romãni“, editiunea a dóu'a,

de Z. Antinescu, Ploesci. — „Manualu de sintassa Româna“ lucratu de Stoicescu si Calinescu pentru școlile secundare, editiunea a doua corectata si completata cu sintassa propositiunilor si cu punctuatica, Bucuresti.

Teatru românesc în Lugosiu. Jun'a societate teatrala româna din Lugosiu a datu patru represintatiuni acolo sub conducerea dlui G. A. Petculescu. A fost bine spriginita si publiculu a ramas îndestulitu.

„Ai carte, ai parte.“ Sub acestu titlu, dlu Thecar Alexi a începutu sè publice unu romanu umoristicu, din care — precum cetimu — a si aparutu prim'a còla în tipografi'a lui W. Krafft în Sibîiu.

La Bucuresti a aparutu: „Revoluți'a si revoluționarii“, de D. P. Teulescu; vol. I trei lei noi.

„Steu'a României“, poes'ia dlui Gr. H. Granda, publicata si de noi, a aparutu în traducere germâna în diuarulu „Die Epoche“ din Bucuresti.

Dlu B. Constantinescu, professoru în Bucuresti, care de mai multu timp se ocupa cu limb'a si datinele țiganilor, a scosu de sub tiparu o carte intitulata: „Probe de limb'a si literatur'a (?) țiganilor din Roman'i'a.“

Primulu diuaru oficialu bulgaru. În Filipopolu, resiedinti'a guvernatorulu rusescu civilu, principele Dondukoff-Korsakoff, a începutu sè apara unu diuaru. Cultur'a înaintèza repede, de si de ocamdata pe cale oficiala. Diuarulu acesta e oficialu, si se numesce „Mariti'a“, servindu că organu alu administratiunii rusesce — „provisoric.“

Biserica si școla.

Pr. S. episcopu Ioanu Metianu — precum cetimu în „Biserica si Școla“ — a îndreptatu unu cercularu cătra toti protopresbiterii, inspectorii de școle si preotii din dieces'a Aradului, invitându-i că cu inceperea anului școlar se îndemne pe parinti a-si da pruncii la școla.

In dieces'a Aradului esamenele de calificatiune învetiatorèsca se vor tine la 4/16 septemvre. Recursele sânt a se tramite la consistoru pâna la 1/13 septemvre.

Invetiatori pentru Dobrogi'a. „Românulu“ scrie, că tóta îngrigirea guvernulu românu cauta sè fia concentrata asupra respândirii instructiunii publice în Dobrogi'a, si continua: „Școli si ierasi școli, în fia-care orasiu, în fia-care tângusioru, în fia-care satu dêca se pôre. Instruktiunile nôstre normale, instruktiunile române din Banatu si din Transilvani'a, trebuie sè ne procure, si sperâmu că vor fi în stare de a ne procurâ destui învetiatori pentru împrastiatele comune ale Dobrogei.“

Societati si institute.

Societatea academica româna din Bucuresti si-a deschisu sesiunea anuala la 16/28 augustu, sub presiedinti'a dlui Ionu Ghica, fiindu de față 14 membrii. Delegatiunea Societati'i a datu cetire raportulu seu a supra rezultatulu lucrârilor ei în cursulu anului. Secretaru ad hoc s'a alesu dlu G. Sion. Apoi s'a cetitu program'a sesiunii actuale, si în fine s'a alesu comisiunile cari vor criticâ traduceriile întrate si vor adjudecâ premiulu „Nasturel“ celei mai bune lucrâri literare.

In Bucovina se aduna bani pentru cumperarea unei realitati în folosulu Societati'i pentru literatur'a si cultur'a poporulu românu de acolo.

Ce e nou ?

Dela curti. Maj. Sa regin'a a îndreptatu o scrisore cătra ministrulu-presiedinte Coloman Tisza, invitându-lu sè faca apelu la femeile patriei spre a ajutorâ pe raniti si bolnavi. — Împeratulu Vilelmulu din Teplitz a mersu la Gastein, unde cur'a i face fôrte bine. — Principele Milan alu Serbiei a plecatu la Nisiu. — Trei fete ale principelui Nichita au trecut prin Triest la Petersburg.

Seiri personale. Archiducele Iosifu se afla înca totu în inspectiune, si nici nu se va rentôrce, pâna ce honvedii vor face serviciu la fruntaria. — Diu'a onomastica a Esc. S. Pré Sântitulu Parinte archiepiscopu si mitropolitu Miron Romanulu s'a serbatu în Sibîiu la 17/29 augustu cu pompa bisericeasca, dupa care inteligenti'a româna, condusa de vicariulu Popea, l'a felicitatu în corpore. — Colonelulu C. Blarremberg, care a represintatu pe principele Carol la ceremoni'a casatoriei de argintu a regelui si reginei de Belgi'a, a fost onoratu de cătra regele Belgi'e cu crucea de mare oficiaru alu ordinulu Leopoldu.

Archiducele Iosifu — precum se depesieza „Românulu“, — în convorbirea ce a avutu cu colonelulu Candiano, a binevoitu a-lu invitâ că sè însoșesca pe A. S. în inspectiunile ce are sè faca trupelor din Transilvani'a. Dlu Candiano, neputându corespunde la acêsta grațiosa invitatiune, A. S. a binevoitu a-lu invitâ sè inspecteze regimentulu 86 de honvedii, comandatu de colon. Gheoghevițiu si staționatu la Orșiova. Deci în 2 sept. deminèti'a acelu regimentu a fost inspectatu de cătra dlu colonelu Candiano Popescu.

Raniti în Budapesta. În spitalulu militarescu din suburbiulu Cristina alu Budii se afla multu raniti, adusi de pe câmpulu de resboiu din Bosnia. Între ei se afla si români, căci soldatii români si în Bosni'a dovedescu, că sânt buni de arme si vrednici frati ai vitejilor dela Griviti'a. Publiculu i cercetèza si le duce daruri, țigari etc.

Grozava ruptura de nori a cutropitu în nôp-tea dela 30—31 augustu o parte a Ungariei de sus. Mai mare paguba a suferitu orasiulu Miscoltiu, unde viforulu a începutu tocmai la miediulu noptii; cea mai mare parte a orasulu zace în ruine, si vr'o trei sute de persone s'au înneccatu. În Agria asemene a fost esundare cumplita, care a derimatu edificie si a înneccatu ômeni multi.

Contele Iuliu Szapary se va numi în curèndu ministru de comerțiu. Apoi vor urmâ si alte schimbâri.

Noutati din Români'a. „Românulu“ desminte scirea, că dlu Cogalniceanu ar avè o misiune politica la Paris; dlu ministru de esterne caletoresce ca persona cu totulu privata. — Guvernulu românu a deschisu unu împrumutu de 6 milione, spre a platî lucrâri ce se vor face anulu acest'a pe lini'a Ploesci-Predèlu; diuarele francese prevedu unu successu mare pentru împrumutulu acest'a. — 24 talhari îf-gani si 2 țierani înculpati în mai multe calcâri si jafuri sânt prinsii si arestati la judele instructoru dela tribunalulu Vlașca. — „Foisiorulu“ din Dorohoiu scrie, că dlu N. Rosnovanu, decoratu de guvernulu rusescu, a gasitu de cuviinti'a a înapoiâ consululu ge-

neralu din Bucuresci decoratiunea sa. — Sectiunea I a curtii de apelu din Bucuresci a anulat sentinta tribunalului de comertiu, prin care se mantinea in stare de falimentu societatea de aprovizionare a armatei rusesci.

Mortii si ranitii romani (Continuare.) La Tuzla dela 8—12 aug., din regimentulu Alexis nr. 39 : infanteristulu Alesandru Jancu a muritu, infanteristii Vasilie Posianu, Flore Illiesiu, Juon Balaneanu, Vas. Barbuiu, Ioanu Clopce, Samson Osianu, Dimitrie Boldusu, Alesandru Botaru, Ioanu Copil raniti, sergentulu Vasilie Farkas, infanteristii Nicolae Doma, Alesandru Ciuia raniti, inf. Ioanu Ratiu a peritu, inf. Juon Vanitu, Flore Brebanu, Toderu Cornisiu, Juon Michisiu, sergentulu George Somolan, inf. Ilie Fati, Vasilie Gombosiu, Flore Ascilanu, George Pantea, Costa Santovanu, Flore Butu, Ilie Struti raniti;

din regimentulu Alesandru Cesareviciu nr. 61 : infanteristulu Pavel Dein mortu, inf. George Ruianu, Const. Costariu, Flore Muncila raniti, conduc. Juon Moise, inf. Moise Patianu, Juon Nadlosianu, Juon Danciu, George Barbu, Stefanu Petica, Nicolae Vuia, Alecsa Majuria, Vas. Stefanescu morti, inf. Josim Miculescu, Jefta Jemenariu, Juon Tonia, George Martinu raniti, inf. Nicodim Bonte ranitu, inf. Juon Gruia, Juon Groza morti, cond. Trifun Sementia, Toderu Vancea, inf. Petru Moise, Nicolae Gruia, George Mosionu, Nicolae Chihaiu, Ioanu Tonin, Dim. Luchescu, George Radu, Isacu Cimponeriu raniti, inf. Vichentie Teronta, Nic. Jonescu, Juon Gera morti, inf. Mihaiu Barbu, Ilie Mursa, Simion Berentiu, Dimitrie Gaitia, George Vrajitoru, Nicolae Vacarescu, Dimitrie Marginentiu, Vasilie Cebzanu, Moise Nicolae, Trifunu Peiciu, Clemente Mersoca raniti;

la Gracianitia in 13 augustu, din regimentulu Alexis nr. 39 : inf. Ioanu Costa mortu, Mihaiu Popu ranitu; din regimentulu Alesandru Cesareviciu nr. 61 : inf. Ilie Jovanu, Stefanu Ravinu morti, conduct. Ignatu Dragodanu, inf. Ilie Barbu, Pau Berzacu, Juon Rancu, G. Savu, P. Micu, S. Dachin, George Opria raniti, G. Galea, P. Gera morti, cond. Josim Bagera, inf. Const. Ciucure, G. Secosianu, Damianu Pecurariu, Juon Savu, Juon Vucanu, Dim. Secosianu, Martin Adam, Pavel Nunteanu alias Gulesianu, Sofron Popescu, Dionisie Costeanu, Danila Ardeleanu, Tanasie Franzescu, cond. Nic. Ususanu, inf. Pavelu Cheveresianu raniti; in reg. br. Philipoviciu nr. 70, inf. Stef. Misiciu, Toma Ribaru raniti.

Sciri merunte. In cas'a tierii unde camer'a deputatilor isi tine siedintiele, se facu mari rennoiri. — La 1 sept. a inceputu se apara in Seraievo unu diuariu oficialu, in limba croato-serba. — La Sisecu 60 de honvedi au caditu in Culpa si abia 10 au fost mantuiti; proptel'a de cari ei s'au radiematu, s'a frantu, si asta causa mortea lor. — La 31 augustu a arsu in Clusiu fabric'a de spiritu a fratilor Sigmund; a fost asigurata in suma de 54,000 fl. — Cassariulu cassei de economii din Posionu a defraudatu 20,000 fl. — La 2 l. c. in Timisiora a tresnitu unu fulgeru, fara d'a-i fi precedatu vr'unu viforu.

Suvenirea mortilor.

Nicolae Nicolaeviciu, docinte gr. or. in Ciacova (Banatu), a incetatu din vietta — dupa suferintie indelungate — la 14 augustu, in etate de 50 ani, lasandu in doliu pe fiic'a sa Virginia.

Au muritu in strainetate : Patriarculu ecumenicu, Joachim II, in insul'a Halki, in noptea de 4/16 augustu.

Ghicitura patrata.

— De Lucretia Ardeleanu. —

Primulu rendu incepe cu initial'a ce mai antaiu o rostesci in alfabetu, si represinta pe unu diu sburdalnicu.

Alu doile incepe cu initial'a unui pomu, si ni spune numele unui artistu romanu.

Alu treile, cetitu dinnapoi inainte, este totu rendulu de mai nainte.

Celu de pe urma incepe cu initial'a fondatorului unui orasiu, si intregulu e numele acelui orasiu.

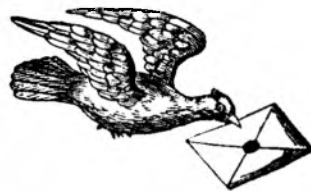
Rendulu antaiu cetitu din stang'a in drept'a, alu partrale din drept'a in stang'a, inihtialele din sus in jos si finalele din jos in sus — dau acelasi cuventu; rendulu alu doile, din stang'a in drept'a, alu treile din drept'a in stang'a, literile a dou'a din sus in jos, a treia din jos in sus — dau numele unui artistu romanu.

Deslegarea logogrifului din nr. 53 :

„Roma, — amor, — mor.“

Bine au ghicit'o domnele si domnisiorele : Amalia Popu, Eufrosina Ardeleanu, Fira Serafin, Sofia Cerniciu, Rosa Farcasiu, Luisa Isipu, Emilia si Elisabeta Salvanu, Leontina Ardeleanu, Clementina Popu, Maria Crisianu.

Post'a Redactiunii.

Din S. la Bl. Pecatu de atata lucru insedaru ! A face reflexiuni asupra unei adunari din anulu trecut, este mare anachronismu. Vom scote partile ce n'au interessu timporalu.

Pnei B. C. in M. Ve multiamimu. Catu mai curendu veti vedeo.

Bistritia. ? ? ?

Rugamu pe acei abonanti ai nostri a caror abonamente au espiratu la finea semestrului primu, cu nr. 48, se binevoiesca a le rennoi catu mai curendu, seu a ne retramite nrile deca nu vreu se aiba si mai departe foi'a nostra.

Proprietaru, redactoru respundietoru si editoru : **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1878. Calea tieriei nr. 10.